บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการรวมกลุ่มของ 10 ประเทศ หรือที่เรียกว่า กลุ่มอาเซียน ซึ่งประกอบด้วย (1) สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia) (2) สหพันธรัฐมาเลเซีย (Malaysia) (3) สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines) (4) สาธารณรัฐสิงคโปร์ (The Republic of Singapore) (5) ราชอาณาจักรไทย (Kingdom of Thailand) (6) บรูไนดารุสซาลาม (Brunei Darussalam) (7) สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (The Socialist Republic of Vietnam) (8) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) (The Lao People's Democratic Republic of Lao PDR) (9) สหภาพพม่า (Union of Myanmar) (10) ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia) ทั้งนี้ ในกลุ่มอาเซียนนี้ถือเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ทางด้านการค้าขายร่วมกับประเทศไทย โดยมีการแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ หรืออื่น ๆ ที่ในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน เพราะทุกประเทศในกลุ่มอาเซียนย่อมมีทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตและการบริโภคที่แตกต่างกัน เนื่องด้วยความแตกต่างในด้านสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ ตลอดจนความชำนาญในการผลิตและเทคโนโลยีในการผลิตสินค้า จึงส่งผลให้แต่ละประเทศเลือกที่จะสั่งซื้อสินค้าแต่ละประเภทที่ผู้บริโภคในประเทศของตนต้องการ เพราะไม่สามารถผลิตได้หรือผลิตได้ แต่ใช้ต้นทุนที่สูง ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ

จากลักษณะของการแลกเปลี่ยน ซื้อขาย สินค้าต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บริโภคในกลุ่มอาเซียนนั้น ส่งผลให้เกิดประเด็นว่า หากเกิดกรณีพิพาทระหว่างผู้บริโภคขึ้นจะใช้กฎหมายของประเทศใดในการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว เพราะแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนย่อมมีกฎหมายบังคับใช้ภายในของตน นอกจากนั้นยังพบว่ายังไม่มีกฎหมายกลางเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในกลุ่มอาเซียนแต่อย่างใด ซึ่งในประเด็นนี้หากพิจารณาเนื้อหาของกลุ่มสหภาพยุโรปพบว่าในทวีปยุโรปได้รวมตัวกันเป็นสหภาพยุโรป (European Union : EU) ซึ่งเดิมมี 28 ประเทศแต่ปัจจุบันสหราชอาณาจักร United Kingdom ได้แยกตัวออกไปจาก EU จึงคงมีอยู่ 27 ประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งสหภาพยุโรป 3 ประการ คือ (1) เพื่อรวบรวมระบบเศรษฐกิจ

ความร่วมมือในการพัฒนาสังคม และการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศสมาชิกให้เป็นอันหนึ่งอันเดียว (2) เพื่อยกระดับการดำรงชีวิตของประชากรชาวยุโรปให้ดีขึ้น (3) เพื่อจัดตั้งสหภาพศุลกากร โดยการขจัดอุปสรรคต่าง ๆทางการค้าระหว่างประเทศ

ในส่วนของการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น EU ให้ความสำคัญอย่างยิ่งที่จะให้ผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นประชากรของประเทศใดในกลุ่มสมาชิก EU ที่จะได้รับการคุ้มครองที่เสมอภาคและได้มาตรฐานภายใต้มาตรการเดียวกันจึงเป็นปัญหาของ EU ที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้มีการคุ้มครองผู้บริโภคเหมือน ๆ กัน ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละประเทศที่เป็นสมาชิก EU นั้นต่างก็มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเช่นเดียวกันแต่บทบัญญัติกฎหมายกับมาตรการในการคุ้มครองอาจแตกต่างกันได้ทำให้ EU ต้องใช้วิธีการออกเป็นกฎหมายกลางเพื่อให้แต่ละประเทศสมาชิกได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ได้มาตรฐานเดียวกัน ซึ่งคณะมนตรีแห่ง EU ได้ใช้โปรแกรมพิเศษสำหรับการคุ้มครองผู้บริโภคและนโยบายข้อมูลเป็นครั้งแรกในปี 1975 กำหนดสิทธิผู้บริโภคขั้นพื้นฐานไว้ ซึ่งสิทธิของผู้บริโภคนั้นสอดคล้องกับหลักการของการส่งเสริมช่วยเหลือและความสมดุล สหภาพยุโรปจะต้องดำเนินการตามความจำเป็นเพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคในระดับที่เพียงพอและเทียบเท่า ซึ่ง EU ใช้เครื่องมือทางกฎหมาย คือ คำสั่ง (Directive) ไม่ได้ใช้บังคับโดยตรงกับประเทศสมาชิก แต่เป็นคำสั่งที่มีวัตถุประสงค์ที่จะวางกรอบคำสั่งเพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปสามารถนำไปปรับปรุงกฎหมายแห่งชาติของตนให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเทศ ซึ่งในปัจจุบันมี EU Directive ที่ครอบคลุมถึงปัญหาการคุ้มครองผู้บริโภคประมาณ 90 ฉบับ

จากแนวคิดของการมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของ EU นั้น จะเห็นได้ว่า หากนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับกลุ่มอาเซียน จะเห็นได้ว่า หากกลุ่มอาเซียนมีกฎหมายกลางในการคุ้มครองผู้บริโภคย่อมทำให้เกิดความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับคำนิยามของผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน จากที่ได้มีการศึกษาคำนิยามของผู้บริโภคกลุ่มอาเซียนนั้น จะเห็นได้ว่า เนื่องด้วยในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายกลางในการคุ้มครองผู้บริโภคในกลุ่มอาเซียน เช่นนี้ จึงยังไม่มีกฎหมายฉบับใดให้คำนิยามเกี่ยวกับผู้บริโภคในกลุ่มอาเซียนไว้ ส่งผลแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนนำกฎหมายภายในของตนใช้บังคับเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งส่งผลเกี่ยวกับความชัดเจนและประสิทธิภาพในคดีคุ้มครองผู้บริโภคที่เกิดขึ้นในกลุ่มอาเซียน ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีกฎหมายกลางเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคกลุ่มอาเซียนและกำหนดคำนิยามเกี่ยวกับผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน นอกจากนั้นยังเป็นการพัฒนา

ระบบเศรษฐกิจ และเกิดความร่วมมือในการพัฒนาสังคม และการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศสมาชิกให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอีกด้วย

2) ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน จากการศึกษาพบว่า เนื่องด้วยในปัจจุบันสินค้าและบริการต่าง ๆ อาจมีบางกรณีที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการซื้อขายและแลกเปลี่ยน อันนำมาสู่กรณีพิพาทและนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งปัญหานี้เนื่องด้วยแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการเฉพาะบังคับใช้ภายในประเทศของตน จึงต้องการให้มีการนำกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นใช้บังคับในกรณีพิพาทเกี่ยวกับประชากรหรือผู้บริโภคที่เป็นบุคคลของประเทศตน ในประเด็นนี้จึงเกิดเป็นปัญหาว่า เนื่องด้วยกฎหมายของแต่ละประเทศย่อมมีการบัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้บังคับในประเทศของตน จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ภายในประเทศของตน ดังนั้น การมีกฎหมายกลางเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน และกำหนดสิทธิเกี่ยวกับผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน

3) ปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาของผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน จากการศึกษาพบว่า เนื่องด้วยข้อกำหนดในการทำสัญญาของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในกลุ่มอาเซียนของแต่ละประเทศนั้น เป็นหลักเกณฑ์ที่เน้นการประกอบธุรกิจที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาที่ฝ่ายหนึ่งต้องเป็นผู้บริโภคหรือผู้ประกอบธุรกิจขายสินค้าภายในประเทศของตน ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งจะเป็นคู่สัญญาที่ไม่ได้เป็นผู้บริโภคในประเทศของตนหรือภายในประเทศของตนก็ได้ รูปแบบของสัญญาจึงเป็นไปในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคภายในประเทศของตน จึงส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำและเป็นธรรมได้ ดังนั้น ในประเด็นเกี่ยวกับการทำสัญญาของผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน การมีกฎหมายเฉพาะในการคุ้มครองผู้บริโภคในกลุ่มอาเซียน และกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการทำสัญญาให้มีความชัดเจน

ดังนั้น จากการรวมกลุ่มของอาเซียน และมีข้อกำหนดว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคกลางสำหรับแต่ละประเทศ การมีแนวทางในการจัดทำกฎหมายกลางว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคสำหรับกลุ่มอาเซียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ ซึ่งจะกล่าวต่อไปในข้อเสนอแนะ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากที่ได้มีการทบทวนงานวรรณกรรมในบทที่ 2 และบทที่ 3 และวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในกลุ่มอาเซียนในบทที่ 4 ทำให้ได้มาซึ่งปัญหา และนำมาสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

เห็นควรให้มีการจัดทำกฎหมายกลางว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน เพื่อให้เป็นต้นแบบกฎหมายสำหรับใช้ในการจัดทำเป็นกฎหมายกลางว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

แนวคิดนี้มีการดำเนินการแล้วในกลุ่มสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นประเทศที่เกิดจากการรวมกลุ่มประเทศในภูมิภาคยุโรป และมีข้อกำหนดว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคกลางสำหรับแต่ละประเทศในเครือสหภาพยุโรปจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการออกกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคของแต่ละประเทศ

ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

1) เกี่ยวกับคำนิยามของผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน

กำหนดคำนิยามเกี่ยวกับผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน ความว่า

“ผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งในสัญญาที่กำหนดโดยคำสั่งนี้ทำหน้าที่เพื่อวัตถุประสงค์นอกเหนือการค้าการประกอบอาชีพ ฝีมือ หรือวิชาชีพ

นอกจากนั้นยังรวมถึง ผู้ประกอบการค้า ซึ่งหมายความว่า บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นของเอกชน หรือของสาธารณชนซึ่งทำหน้าที่รวมทั้งบุคคลอื่นที่กระทำการในนาม หรือในนามของตนเพื่อการค้า การประกอบธุรกิจ งานฝีมือ หรือวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับสัญญาที่กำหนดตามกำหมายกลางว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคกลุ่มอาเซียนนี้”

2) สิทธิผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน

กำหนดสิทธิผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน ความว่า

“สิทธิผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน ประกอบด้วย

(1) สิทธิในการคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัย

(2) สิทธิในการคุ้มครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

(3) สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหาย

(4) สิทธิเพื่อการศึกษา

(5) สิทธิในการเป็นตัวแทนทางกฎหมาย (หรือสิทธิที่จะได้รับฟัง)

3) ปัญหาเกี่ยวกับการทำสัญญาของผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน

กำหนดการทำสัญญาของผู้บริโภคกลุ่มอาเซียน ความว่า

“สัญญาขาย หมายความว่า สัญญาใด ๆ ที่ผู้ค้าโอน หรือรับโอนกรรมสิทธิ์สินค้าไปยังผู้บริโภค และผู้บริโภคจ่าย หรือรับภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าวรวมทั้งสัญญาใด ๆ ที่มีวัตถุทั้งสินค้า และบริการ

สัญญาการให้บริการ หมายความว่า สัญญาใด ๆ นอกเหนือจากสัญญาซื้อขายซึ่งผู้ค้าจัดหาหรือจัดหาเพื่อให้บริการแก่ผู้บริโภค และผู้บริโภคจ่าย หรือต้องจ่ายค่าปรับดังกล่าว

สัญญาทางไกล หมายความว่า สัญญาใด ๆ ที่ทำขึ้นระหว่างผู้ค้า และผู้บริโภคภายใต้โครงการขาย หรือจัดหาบริการแบบจัดจำหน่าย โดยไม่ต้องมีผู้ค้า และผู้บริโภคอยู่พร้อมกัน โดยใช้ระยะทางอย่างน้อยหนึ่งทางการสื่อสารถึง และรวมถึงเวลาที่สัญญาสิ้นสุดลง

สัญญาเสริม หมายความว่า สัญญาซึ่งผู้บริโภคได้มาซึ่งสินค้า หรือบริการที่เกี่ยวข้องกับสัญญาระยะทางหรือสัญญานอกสถานที่ และเมื่อสินค้านั้นได้รับการจัดหา หรือให้บริการนั้นโดยผู้ค้าหรือโดยบุคคลที่สามในพื้นฐานของข้อตกลงระหว่างบุคคลที่สามกับผู้ค้ารายนั้น”